

ТОНГ ЮЛАЗИ

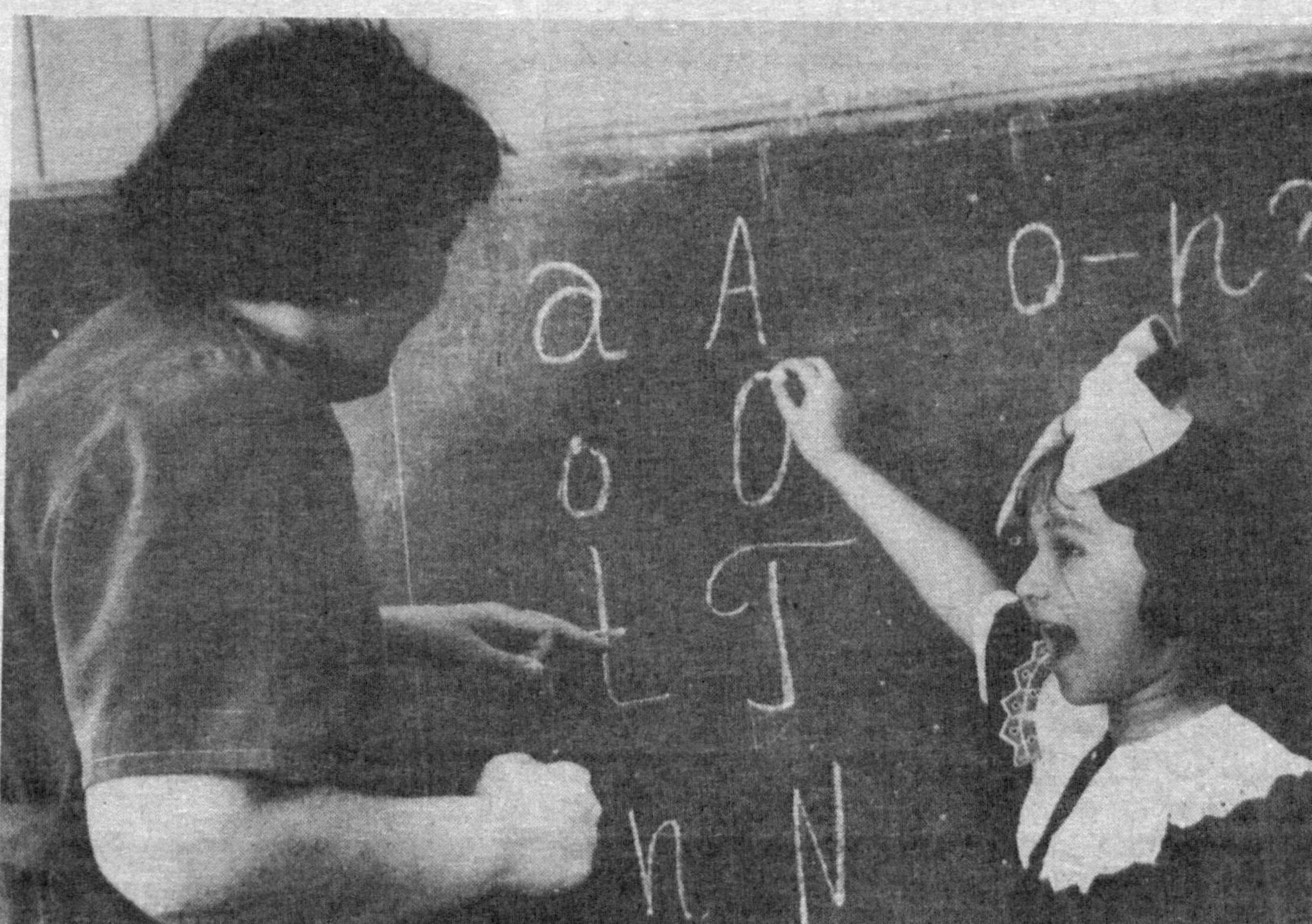
Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБОУТ ҚУМІТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган

№ 71 (65947)
1996 йил, 28 сентябрь, шанба

Сотувда эркин
нархда

БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК, АЗИЗ УСТОЗЛАР!

ОЙИЖОННИМ ЯХШИЛАР

Ҳар йилгидек бу йил ҳам ёзги таътилда бувимларни кида дам олдим. Салқин боғ этагида қушни қизлар билан «мактаб-мактаб» уйнаб утирадик. Бувижоним тушлика чақириб қолдилар. «Ҳозир бувижон, дарсизмиз тугасин, катта танафусда овқатланиб оламан» дедим жиддий оҳангда ва шовқин-сурон булиб кетган «синф»имни тиҷчлантириш учун ручкамни стол устига бир-икки уриб кўйдим.

— Худди онангнинг гузисан-а, юрақол, овқатинг совиб қолади, — дедилар бувим эркалаб.

Кечки овқатдан сунг бафуржা утирганимизда бувимнинг нима учун мени онамга ухшатнлари сабабини сурадим.

Бувимнинг ҳикоя қилишлар

рича, ойим ҳам жуда ёшлик чоғлариданоқ ўқитувчи булишини орзулаб юрарканлар. Тоғава холаларим, маҳалладаги болаларни йигиб олиб, каттакон патниснинг орқа тарафига ёзиб, «мактаб-мактаб» уйнашар экан. «Ўқувчилар» зерикиб, қоринлари очиб туриб кетишар, айримлари ухлаб ҳам қолишар, ойим эса «дарс утиб» сира чарчамас эканлар...

Болалик орзулари ҳамроҳи булиб, Сирдарёдаги F. Ғулом номли педагогика олийгоҳининг сиртқи булимига ўқишига кирибдилар. Бироз муддат туман кутубхонасида ишлаб, кейин Ҳамза номли 6-мактабда она тили ва адабиёти фанидан ўқитувчилик қила бошлабдилар.

— Ойинг жуда қаттиқўл, таббачан муаллималар-да, — гапга қушилди кичик холам, — 10-синфда ўқиб юрган кезларим эди. Бир куни она тили ўқитувчимиз бетоб булиб қолиб, урнига Насиба опам бизга дарсга кирдилар. Орқароқдаги парташлардан бирида утирадим. Аксига олиб, шу куни китоб-дафтари им уйда қолиб кетибди. Машқни бир варақ қоғозга ёзиб утирганимни курган Насиба опам қулимдан қофозни тортиб олдилар-да, ўзимни синфдан чиқариб юбордилар. Уйга келиб ойимга роса йиглагандим...

Упшанда бир нарсага ҳайрон қолдим, ойинг жуда қаттиқўл ва таббачан бўлсалар ҳам, ҳамма ўқувчилар яхши куришар, ҳурмат қилишар, дарсларида фаол қатнапишарди...

Холамнинг гапларидан кейин ойижонимга бўлган меҳрим янада ортиб кетди. Ҳамма яхши куришини эса ўзим ҳам биламан. Яхши куришмаса келишпармиди! Қаерга дейсизми? Келинг, яхшиси бир бошдан айтиб бера қолай. Ойим ҳар куни барвақт ишга отланар, кеч қайтардилар. Келдиларми, анил-тапил овқатта, супур-сидирга униаб кетардилар. Мен ҳам, акаларим ҳам жуда ёш эдик, қулимиздан иш келмасди. Кечки овқатдан кейин ошхоналарни саранжомлаб келиб, ин столларига утирадилар-да, ярим кечагача даста-даста дафтарларни текшириб, баҳолаб чиқардилар. Баъзан кўзлари юми-

либ, столга бош қўйганча ухлаб қолардилар. Шундай дамларда ойимга жуда ачиниб кетардим. Дадамнинг ҳам раҳми келиб кетсан чоги, ишга юбормай қўйдилар. Шунда мактабдан кетма-кет одам келаверди. Узлари раҳбарлик қилаётган синф ўқувчилари бир неча бор йигилишиб келиб, ойимнинг ишга қайтишларини илтимос қилишиди. Ишга чиқмаётганларидан узлари ҳам сиқилиб юрган ойим дадамни бир амаллаб кундириб, яна мактабга кайтидилар. Ойим мактабсиз, ўқувчилариз туролмайдилар. Мен буни жуда яхши биламан. Ҳатто олисдан меҳмон булиб келган холаларимни ҳам «Юринглар, синфимни қандай жихозлаганимни курсатаман» деб мактабга етаклаб кетадилар.

Утган йили ойимнинг ҳаётида унтуилмас йил бўлди. Кўп йиллик самарали меҳнатлари муносаби тақдирланиб, «Олий тоифали ўқитувчи» деган ном олдилар. Мустақиллик куни муносабати билан эса бир қулоқ совга-саломлар билан тақдирландилар. Ойимни яна ижодкор-ўқитувчи ҳам дейишади. Бунинг боиси бор албатта. Ёзган шеърлари, мақолалари «Мул ҳосил учун» туман газетаси саҳифаларида тез-тез кузга ташланиб туради.

Ҳаммаси яхши-ю бир томони сал чатоқроқ-да. Бирор фандан «4» баҳо олиб қолгудек бўлсан, устозларим: «Ким айтади сени Насиба Турдиқулованинг қизи деб» деб мапном беришади. Бироз хафа будаман-да, яна ич-ичимдан севиниб, шундай ҳамма яхши курдиган, ҳавас қиладиган, ибрат қилиб кўрсатадиган ойижоним борлигидан фахрланиб кетаман.

6 октябрь — ўқитувчилар байрами олдидан аввало ойижонимни, қолаверса, барчабарча устозларимизни чип дилдан муборакбод этаман. Бор билими, куч-кувати, меҳри, ҳароратини бизларга — уғил-қизларга баҳнида этаётган заҳматкаш муаллимларимиз омон булишсин!

Муфаззал
ТУРДИҚУЛОВА,
Тошкент вилояти,
Оққурғон тумани.

Ўқувчиларимга

Менинг ўқтам, зуқко ўқувчиларим,
Умид-ла кўзимга бокувчиларим,
Гоҳида чуғирлаб колгучиларим,
Дилда илҳом ўтинг ёқувчиларим.

Ўзим ўргилайн сўзларингиздан,
Бегубор, култичи юзларингиздан,
Оғринмайт гоҳида берсам-да дакки,
Истагим-илмингиз бўлмасин чакки.

Ўзингиз бир олам дунёсиз менга,
Уқиши керак бўлган маъносиз менга,
Ота-онангизга баҳт ва таянчиз,
Ҳаммангиз баҳоси аълосиз менга.

Булиб улгайингиз сиз комил инсон,
Ўқиб-ўрганишга бор сизда имкон.
Халқим хизматида бори бўлингиз,
Белдаги белбогу ори бўлингиз!
Саида ЗОКИРОВА,
Тошкент шаҳар,
Шайхонтоҳур туманидаги 141-мактаб ўқитувчиси.

УСТОЗИМ

Тонғда оппоқ ниятлар билан,

Сизга шеърлар битдим, устозим.

Субҳидамда, энг сўлим чоғда,

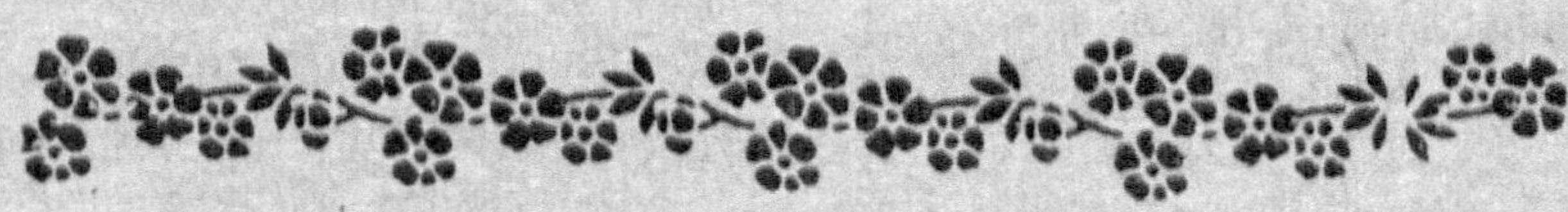
Устоз сизга қиласман таъзим.

Қани мен ҳам худди сиз каби,

Устоз бўлиб вояга етсам, Қандай шараф устоз деган ном,

Мен бу номни мангуга элтсам...

Сайёра РАИМОВА,
Денов туманидаги 28-мактаб ўқувчи.

*Бизга ёзадилар
ҒУРУМСАРОЙДАГИ
КУВОЧИЛАР*

Йигирма турт кун ичидаги битта мактаб қурилиб, ишга туширилганини эшиттанимисиз? Бу воқеа Намангандаги вилояти, Пон туманинг Ғурумсарой қишлоғига юз берди. 180 уринли билим даргоҳини Омоннинг Лутфуллаев бошлиқ 6-курилиш ҳиссадорлик корхонаси қурувчилари қуриб битказдилар.

Ўқув масканинг ишга туширилиши тантаналарида ўқитувчи Гулчехра Аҳмедова, мактаб директори Аҳмаджон Турғунов, қишлоқ фаолларидан Турдиали Фаниев болалар ва ота-оналар номидан миннатдорчиллик билдирилар.

Олимжон АБДУНАЗАРОВ.

Устоз минбари

Бахт калити билимда, деган ибора бор. Мустаҳкам билим эса қутлуг даргоҳ — мактабда олинади. Бу ерда болалар онги муқаддас Ватан, она тупроқ, тарихимиз, миллий қадриятларимиз тұрғысидаги түшунчалар билан бойиғи, хулқ-атвөр шакл-

БАХТ
КАЛИТИ

ланади.

Үқувчиларнинг ҳар томон-лама стук, маңнавияти бой инсоғлар булиб етишишлари учун Президентимиз кур-сатаёттан гамхүрликлардан бизнинг таълим-тарбия мас-канларимиз ҳам ҳоли эмас.

Туманимиздаги 90 та мактабда 4 мингта яқин үқитувчи, 40 мингдан зиёдроқ үқувчи бор. 16 та мактабдан ташқары муассаса булиб, шундан 7 таси үлкашунослар, табиатшунослар, ёш техниклар станцияси, футбол мактаби болалар хизматида. Үтгандың йили туман марказида замонавий футбол майдони курилди. Бу йил эса вилоядада ягона теннис корти ишга туширилди. Күргина билим масканларининг эски номлари узгартырилди, миллий қаҳрамонларимиз номлари билан атала бошланди.

Утган йили шаҳримиз мар-

казида ягона лицей фаолият курсатиб келаётган эди, бу йил биздан унча узоқ бўлмаган «Хайрибод» қишлоғида ижтимоий фанлар чуқур ўргатиладиган лицей-интернат очик. Унга иқтидорли ўқувчилар танлов асосида қабул қилинди. Аброр Хидоятов номли мактабда иқтидорли болаларнинг кўплиги, юз фбиз сифат курсатичига эришганларини ҳисобга олиб, уни гимназияга айлантирилди. Фанлар чуқур ўргатиладиган синфлар сони туман бўйича 275 тадан 405 тага кўпайди.

БИЛИМДА

Үқувчиларимизга касб-хунар ўргатишга ҳам алоҳида эътибор бераяпмиз. Зебунико номли мактабда кичик корхона фаолият кўрсатаяпти. Унда болалар каштачилик, зардӯзлик, дурадгорлик, охақ тайёрлаш сирларидан воқиф бўлаяптилар.

Хулоса қилиб шуни айтмоқчиманки, ёшавлодни янада камол топтириш, келгусида Ватан, ҳалқ учун жон куйдирадиган инсонлар қилиб тарбиялаш борасида кўпгина ишларни режалаштириб қўйганмиз. Бўлимимиз вилоятда йил якуни курсатичлари бўйича иккинчи уринни эгаллади, бу йил максадимиз голибликни олиш.

**Орзумурод
МАҲМАНИСОЕВ,
Қашқадарё вилояти,
Китоб тумани ҳалқ
таълими бўлими мудири.**

БАРЧА ШАРОИТЛАР МУҲАЙЁ

Тошкент туманидаги Гуломмаҳмуд Абдуллаев номли жамоа ҳужалитигида 140 уринли «Камалак» болалар боғчаси ҳамда 200 уринли 21-бошлангич таълим мактаби фойдаланишга топширилди. Бу ерда болалар учун барча шарт-шароитлар мухайе булиб, унда маҳоратли үқитувчи ва тарбиячилар үқиши-үқитишининг энг замонавий усуларини қуллаган ҳолда меҳнат қилишиб мөқдади. Айниқса, 21-бошлангич таълим мактабидаги синфларни замонавий үқув қуроллари, техник воситалар билан жиҳозланганларини болаларнинг чуқур билим олишининг муҳим омили булаёттир.

ШИФОКОРЛАР БОЛАЛАР
ХУЗУРИДА

«Соглом авлод учун» ҳалқаро хайрия жамгармаси Тошкент вилояти бўлими шифокорлари Янгийул, Бўка, Оҳангарон туманлари қишлоқларида аҳолини тиббий куриқдан утказишиди. Митти кўчма поликлиника деб ном олган, замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан жиҳозланган автоамбуланс ердамида 400 нафарга яқин болалар, 300 нафар оналар ва кексалар соглиги куриқдан утказилди. Шифокорлар аҳолига дори-дармонлар, шунингдек, 20 минг сўмликка яқин озиқ-овқат, кийим-кечак тарқатишиди.

Обуна — 97

ЁЗИШНИ ЯХШИ КЎРАМАН

Бизнинг «Соктаре» қишлоғимизда Садриддин Айний номи билан аталувчи билим маскани бор. Унда 1336 нафар ўқувчи ўқииди. 120 дан ортиқ устозлар илм-фан сирларини ўргатиб, тарбия берадилар. Бу ерда турли фан тұтақлары фаолият кўрсатади. «Ёш мұхбирлар» тұтағары ана шуларнинг бири. Уқув йили бошланиши билан машғулотларимиз ҳам бошлаб юбордик. Ҳаммамиз «Тонг юлдузи» газетаси қошида ташкил этилган «Ёш мұхбирлар сиртқи мактаби» аъзолари бўлганимиз сабабли да-

сталки машғулотни газета саҳифаларида эълон қилинган мақолаларга бағишладик. Раҳбаримиз Темирой опа билан биргаликда ҳар бир лавҳа ва мақолаларни таҳлил қилдик. Бизга Узбекистон мустақиллигининг беш йиллик тўйи арафасида чоп этилган сон жуда маъқул бўлди. Ундан узимиз учун зарур бўлган анчагина нарсаларни ўргандик.

Машғулотимиз сунгиди 1997 йил обунаси тұғрисида ҳам гаплашиб олдик. Ва ҳаммамиз келгуси йил учун ҳам тўлиқ обуна булишга келишдик.

**Мўътабар САНАЕВА,
Фиждувон туманидаги 3-мактаб.**

ҲАРФЛАР ҚЎШИГИ БУ...

— Шаҳло опа, мен «А», «О» ва «Т» ҳа-
рфлари ҳақида қўшиқ тұқидим. Айтib бе-
райми? — деди Муниса.

Муалима «айт» ишорасини қипди.

— «А» ҳарфларнинг энг боши, «О» —
хўппа семиз, лекин усиз сўз ёзолмаймиз.
«Т» бир оёқда бўлса ҳам дўстларига суюн-
чиғу кўмакчи.

— Тўқиган қўшиғинг жуда мазмунли
экан-ку, қани энди биз ўрганган потинча
ҳарфлар асосида сўз ёзиб бер-чи?

Муниса устоз топширигини аъло бажар-
гач, бошқа үқувчилар ҳам саволларга жа-
воб беришиди.

Муниса Ҳикматуллаева ва унинг синф-
дошлари пойтахтимиздаги 16-мактабининг
1-синфида ўқишиади. Янги ўқув йилидан
бошлаб Узбекистонимиздаги бошқа билим
даргоҳлари каби бу мактабда ҳам потин
алифбоси ўргатила бошланди.

Суратларда: машғулотлардан павҳалар.
Сураткаш: Р. АЛЬБЕКОВ.

ПАҲЛАВОН МАҲМУДНИНГ ҮНВОНИ

Бир куни үқувчиларимдан бири иккинчисига:

— Биласанми, Пурейи Валий ким бўлган? — деб сураб қолганининг гувоҳи бўлдим.

— Бу Паҳлавон Маҳмуднинг үнвони. Бобомизни уша даврда паҳлавонларнинг паҳлавони, яъни пири, деб шундай «Пурейи Валий» деб чақиришган, — жавоб берди иккинчи үқувчим.

Унинг жавобидан мамнун бўлдиму синфга киргач яна шу мавзуга қайтдим. Маълум бўлишича бир қанча шогирдларим бу гапдан бехабар эканлар. Шунинг учун ҳам «Тонг юлдузи»га ёзишга қарор қилдим.

XII—XIII асрларда яшаб, ижод этганда яшаб, бобомиз Паҳлавон Маҳмуд уша даврларда Пурейи Валий номи билан ҳам машҳур бўлганлар. Уз даврининг донишманди бўлган бу инсоннинг шеъриятда ҳам кудрати танҳо экан.

Шоирнинг отаси Кўхна ўрганичлик булиб, Хивага кўчиб келишаёттанды Махмуд тугилган. Бу — 645 ҳижрий, мелодий ҳисоби билан 1247 йилда юз беради. Махмуд жуда бақувват, паҳлавон булиб етишиади. У Хоразмнинг кўп шаҳарларида, ҳатто Ҳиндистонга бориб, курашларда қатнашади, сира сенгилмайди. Шу туфайли уни Паҳлавон Маҳмуд деб чақиришади. Паҳлавон бобомизнинг асосий касби пўстиндузлик, телпакдўзлик бўлган. У ўз хунарини маҳорат билан аъло даражада қилган. У киши 726 ҳижрий, мелодий ҳисоби билан 1326 йилда вафот этганда васиятларига амал қилиб, жасадини ўзининг пўстиндузлик корхонаси ҳудудига дағн этгандар. Мақбара ҳам ана шу қабр устида барпо этилган.

Махмуд Ҳиндистонда экани чогида ҳиндлар тарафини

олиб, урушга қатнашади. Ҳиндистон подшоси Рай Ропонни улимдан қутқаради. Шундан кейин Ҳиндистон подшоҳи мамнун булиб, паҳлавонга қараб «Тила тилагигни» дейди. Паҳлавон олтин ўрнига бир вақтлар аср тушган хоразмликларни озод қилишни илтимос қиласди. Маҳмуднинг илтимоси бажо келтирилади. Тутқуларни озод этиб, йул ҳақларини бераб, Хоразмга қайтаради.

Паҳлавон Маҳмуднинг исмига ҳамиша бир ёки иккитаъриф берувчи қўшимча қўшишиб айтилган. Хоразмда Паҳлавон, Маҳмуд Пурейи Валий деб номлашади.

**Улжон ХИДИРОВА,
Самарқанд вилояти,
Ургут туманидаги
40-мактабининг тарих
ўқитувчisi.**

Мен Асаканинг Қадим қишлоғида туғилғанман, аммо Андижонда 8-мактабга бориб ҳарф танидим. У вақтларда мактаб муаллимлари моҳир эканми, биз бир ҳафтада ёзидиган ва ўқийдиган бўлиб қолдик.

Мактабни шундай яхши кўрар эдимки, эрта билан тонг ёришмасдан ўйгониб, апил-тапил нонуптига қилиб мактабга чопардим,— дейди Маҳкам Махмуд.

«Талант ва ижод фалсафаси», «Мангу куй излаб», «Абадият лаҳзали», «Мен мен эмасман», «Тескари кўзлар сайдераси», «Хайрат ва тафаккур» каби қатор асарлар автори, О. Бальзакнинг «Саги тери тилсими», Аристотелнинг «Поэтика», Андерсеннинг баъзи ертаклари, Белинскийнинг «Адабий орзулар» асарларини ўзбекчалаштирган севимли адабингиз шу кунларда Румийнинг маснавийларини болаларга хос ўқишили тида ҳикоя шаклида ўзбекчага ўтираётганланани эшитиб, атрофлича сұхбатта киришдик.

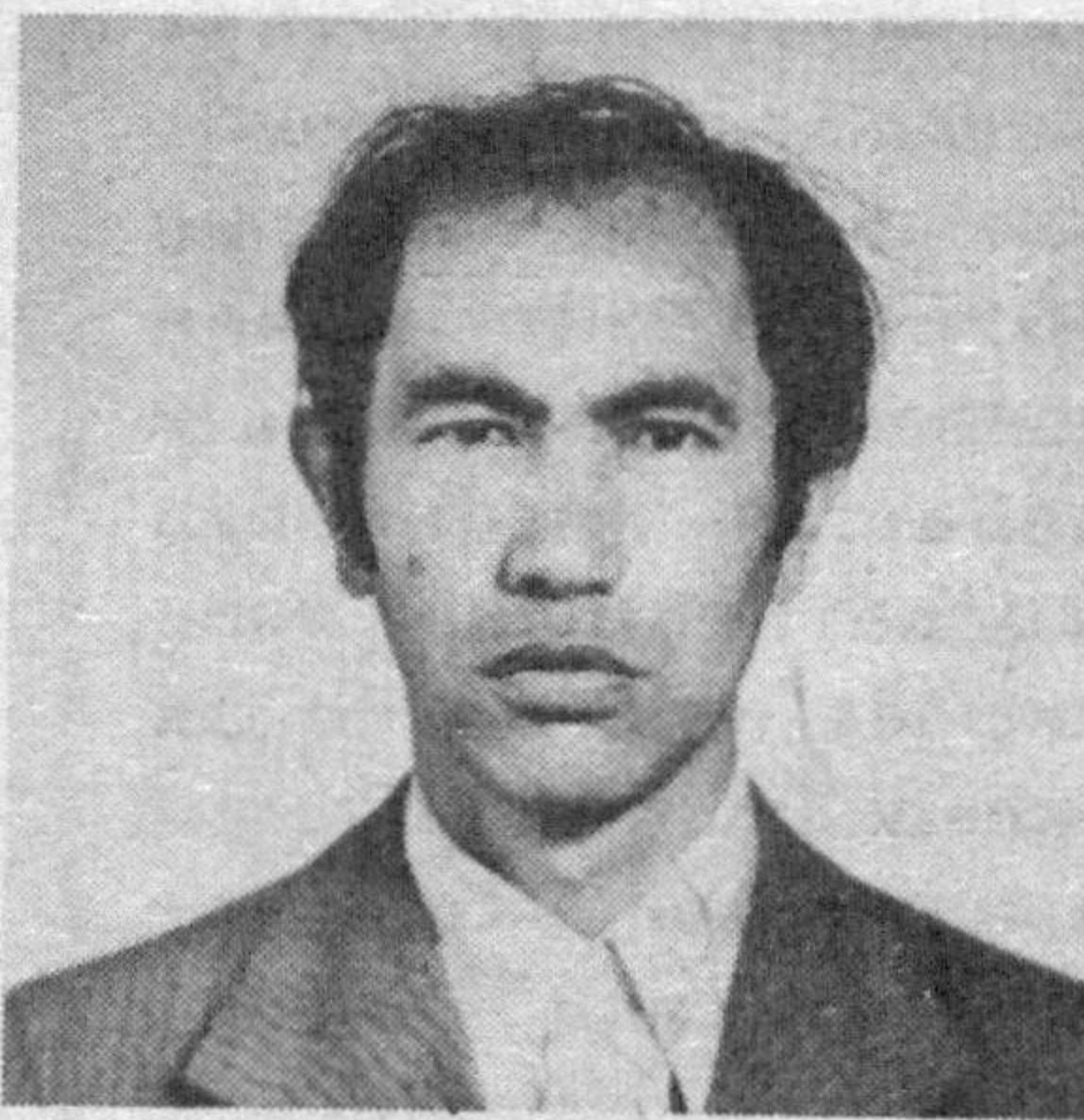
Мактабдан аввал онам (Ширмоной отин) менга табиатни, гулларни дараҳтларни, майса утлоларни, даладаги чаманзор сўқмокларни, ям-яшил қир-адирларни, сойлар ва анҳорларни севишни ургаттан. Онам гудаклигимда (уч, турт ёшда эдим) Андижонда бир куни эрта тонгда Қадим қишлоғида яшайдиган отангни кўриб келаши, сенга чиройли жойларни күрсатаман, дедилар, кузнинг бошдари эди. Ҳамма болалар каби мен ҳам гуллар, гиёхларнинг исмини ҳа деб сўрайверардим. Онам эринмай ҳаммасини тушунтиарди. Шундай чақчақлашиб кун ботгунча юрибмиз. Кун ботганда Тентаксойда сув кўпаяди, унгача нариги қирғоққа утиб олсан яхши бўларди деб, ташвиш қиласди онам. Уруш йиллари эди. Онам машиналар юрадиган кўприкли йулдан эмас, яқин йулдан кесиб ўқимоқчи экан. Олисдан сувнинг шовуллаши эшитилди. Онам худога таваккал қилиб, мен гудакни кутариб, сой соҳилига тутиди. Тошдан-тошга утиб, сой ургасига еттанимизда сув кўпайиб бизни оқизадиган бўлиб қолди. Онам саросимага тушмай, худодан ёрдам сўраб, мурожат қилди. Шу пайт от қушилган Қуқон аравада бир бодехон келиб бизни қутқарди.

Дарвоқе, қишлоқдан қайтгач, шаҳар болалари билан, шуҳлик туплон қилиб, чанг йулларда араваларга осилиб юрганимизда, биринки ёш катта Арабжон деган уртогим мактабга борамизми? деди. Мен «борамиз» дедим. Бордик. Кекса муаллим дафтари қалам берди. Аъло ўқисангиз сизларга кенг йуллар очилади, деди. Буни эшитиб гул-чечаклар, утлок чаманзорларни тасаввур қилдим. Анхор ёқалаб, бир-неча соя-салқин гузарлардан бориладиган мактаб йули мен учун энг севимли йул бўлиб қолди. Баъзан оила, тирикчилик учун онам, опам ва мен новвойчилик қилардик. Онам чиройли нон ёпарди. Пулатхон опам нон бозорига одиб чиқарди. Мен тандирга ут екиб, зуваладан нон ясад, тандирдан узилгандан опамга элтиб берардим. Аммо сира мактабдан кеч қолмасдим. Биз ўқиётган Муқими номли 22-мактаб шаҳарда илгор эди. Расм, адабиёт, драма тугараклари яхши ишларди.

Адабиёт муаллимамиз Нафиса опа бизни ҳалқ достонлари Алломинш, Гурӯғли, Аваҳон, Равшонхон каби ҳаҳрамонлар руҳида тарбиялади. Бу достонлар барча ёш авлодлар учун адолат, ҳақиқат, мардлик, олижаноблик мактабидир.

Адабиёт муаллимамиздан шуннинг учун умрбод миннатдорманни, у синфимиздаги сира бирбирига ухшамаган турли савия ва феъси атвортаги бадавлат оиласдан ёлан, гердайиб, кеккайиб юрадиган қизларни ва бою камбагал

барчаси бебош туплончи бўлган ўғил болаларни опа-сингил, ака-укалардай қилиб, аҳил оиласа айлантириди. Келажақда ватанимиз, ҳалқимиз учун садоқатли фарзанд сифатида ҳали куп ишлар қилиб, элга таникли одалар буласизлар деб бизни ишонтирас, ушанда мени унутманлар деб ҳазиллашиб қўярдилар. Сиздай олижаноб инсонни, гамхўр устозни унугиб буларканми?

ча» эртакларини ўқимаган болалар эса олам-олам маънавий ҳазиналардан бенасиб қолишини айттим келади. Жаҳон болалар адабиётининг бу гузал асарларидан кўлчилиги ўзек тилида ҳам Абдулла Қодирий, Чулпон, Ойбек, Абдулла Қаҳҳор, Шукур Сайдулло, Миркарим Осим, Одил Шаропов, Зумрад, Кириш Қаҳҳорова, Қодир Мирмуҳаммад, Мирзиёд Мирзоидов, Ҳасан Турабеков, Сотоводи

Мурод Хидир билан Анвар Обиджон эса ўзек болалар адабиётидан ўзига хос ҳодисадир. Буларни жаҳонга танитса арзиди. Кейинги вақтларда болалар учун Ислом Норбоев, Оллоберган Улуғов яхши асарлар ёзишиятни. Саргузаш ва фантастика жанрида Тоҳир Малик, Ҳожиакбар Шайхов, Ҳамдад Содик, Абдуқаюм Йулдошев, Рустам Обид, Суҳбат Абдулаев, Озод Мумин, Мавлуда Иброҳимова, Соҳиба Абдулаева, Нодира Содикова самарали ижод қилишмоқда.

Ҳали биз билмаган қанча янги номлар бор. Агар истиқбол имконияти билан давлатимиз тузган «Камолот» жамғармаси яхши ишласа бу соҳа янада ривожланиб кетади.

Бизни Ўрта Осиё (ҳозирги Тошкент) Давлатдорилғуннида ўқитган устозларимиз Лазиз Қаюмов ва Озод Шарафиддинов «Юзта ажойиб китоб ўқиган истеъодли одам юз биринчисини узи ёзди»—деб ургатар эдилар. Эҳтимол, камини ҳам шу қонуниятта кўра адабий ижодга кириб келгандирман.

— Маҳкам ака, Сиз тарих мавзудиа ҳам ҳикоя, қисса ва бадеалар ёзгансиз. Қадимий ва ўрта асрлар тарихидаги воқеаларни худди ўзингиз боргандек ҳикоя қилалисиз? Бунинг сири нимада?

— Ярми ҳазил, ярми чин айтганимда, мен чиндан ҳам уша тарихий воқеаларнинг кўлчилигини ўтмишга бориб, уз кўзим билан кўриб келгандман (бу энди туш ва ҳаёл, руҳий саёҳатлар мавзуига киради). Болалитимда кулинча тупларимда урмонлар, тоглар ва дарёлар устида ёрқин куцдай учеб юрардим. Кейинчалик оила, болача, тирикчилик ташвишлари оғимдан тортиб, учолмай қолдим. Ҳозир ҳам руҳим ёнгиллашган байзи чоғларда учишга интиламан, аммо энди аввалгилик юқасакликда эмас. Болалик ёшлик чоғларимдаги уша парвоз манзаралари кеча курганимдай, ҳозир ҳам куз ўнгимдан кетмайди. Уша вақтларда қайсири олис аждодларимиз яшаган замонларга бориб, у ерлардаги ҳаёт билан танишар эдим. Бундай қадимий китобларни ўқишимнинг ҳам таъсири бордир. Миср маликалари Клеопатра, Шажарат-ад-Дур, Дехли маликаси Розия бегим, Расуллуппоҳ оиласидаги аёллар ҳақида ҳикоя ва бадеаларим шундай ёзилган.

— Кўп китоблар тўплашга қизиқасиз. Тўғрими?

— Тўғри, китоб тўла жавонларим, токчаларим кўп. Ҳар қандай китобни эмас, албатта жаҳон адабиёти, тарихи ва фалсафасининг дурдона асарларини тўплашга қизиқаман. Навоий ва Машрабнинг дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуддин Аттор, Жалолиддин Румий, Жомий, Навоий, Машраб асарлари дезяри барча асарлари Таврот, Инжил, Қуръони каримга, уларнинг тафсирларига асосланган афуски кечроқ тушундик. Утмишдаги барча буюк асарлар — Леонарда да Винчи, Микеланжело, Рафаэл, Бехзод, Тиссиан, Гой, Густав Доре манзаралари, Бах, Гайди, Шопен, Моцарт, Верди, Пуччини мусиқалари, Сайдий, Ҳофиз, Фаридуд

Мустақил юрт болалари иқтидорлидир

Отабек ўзига дикқат билан термулиб турган кичкіншіларни күвон-тирганча иккінчи топиши мүмкін болады...

«Мактабдан уйга қайтардым. Масофа 5 да-қылапик жүл. Пекин атроф шу қадар гүзап, куз ҳавоси шунчалық мусаффо әдікі, қадамимин сөкін-латдым. Дастанда қовли-мизга кираверишдеги каттакон ёңғоққа анча қарастурдым. Ужуда кекса, баланд, танасти йүгон, шохлары ҳар тарафға

**ОТАБЕКНИҢ
ТОПИШМОҒЫ**

тарвақайлаб кетганди. Эңгашып, тұқылған барғаларының йығдым, кейін ариқда жиілдіраб оқаёт-ған тиңік сувни томоша қордым.

Уйга келибоқ дарс тайёрлашып, үтирудым. Китоб-дафтаратын күлім-га олишим билан ёнимга мушугим Мош келиб сүйкала бошлады. Қорни очғандыр, деб унга овқат бердім. Яна ишімнің да-вом эттиришга үтирудым. Пекин шу пайт ойым ча-қириб қолдилар. Кечки овқатта картошка арчиң берішимнің сұрадилар. Үнча қийин бұлмаган бу юмушни бажарып бұлғанимда, құйға үт юлишім зарурлігі ёнимга түшиб қорді. Бу орада үртоказ-рим қақырышды. Улар би-

лан үйнашга чиқа олма-дым, чунки құзічіғим оч қо-пиши мүмкін еди-да.

Дарсімнің давометтери шучун үйга кирганимизде аплақачон қоронғы тушиб қолғанды.

Қани үкажонлар, мен үз қимматли вақтимни қайси жойда беңуда сарғлаган едім? — савол ташлады Отабек.

Болакайлар роса бошқотиришди.. Биринчи бұлып ҳар галгидек жумбоқни Зәфар еча бошлады...

Кичикларнинг каттакон дүсті Отабек 178-мактабда үкійди. Альчи, үртоказларыга мәхрибон, күп китоб үкійди, она типидан ташқары рус, токик типларының билади. Инглиз типини пухта үрганмоқда. Динозаврлар ҳақындағы әртакларни ёқтирады. Эрамиздан уч юз

миллион йил аввал яша-ған ушбу жониворларни «Дунёда эң күчли ҳайвонлардан бұлған, у албатта инсонларға фойда келтириш учун хизмат қипиши керак еди» деб үйлайды. Булардан ташқары у «Солнишко», «Гулхан», «Фунча», «Тонг юлдузи» каби болалар учун чиқадыған газета ва журналларни

майсиз. Эх, эх...

**МЕНИ ТАНИМАЙСИЗУ,
ДИНОЗАВРНИ БИЛАСИЗ**

Мени танияпсызми? Яхшилаб қаранг. Қаранг, қарайверинг. Сезіб турибман, танимадингиз. Гаров боялашаманки, таниелмайсиз.

Нега?

Негаки, мени күрмагансыз. Менам сизни күрмаганман. Куришмаганмиз ахир!

домо үқіб, упарға би-ринчилаардан бұлып обуна бұллады.

Мабодо сизде ҳам у билан танишиб, дүстлашиш, фикрлашиш, үзи үйлаб топадыған қызық-қызық топишишмоқлардан баҳраманд бұлып нияти пайдо бұлып қолса, мархамат, редакциямизге хат ёзинг.

Махмуда ХАЙДАРОВА.

Демак: мени билмаслигингиз аниқ. Сизни танимаслигим тайин.

Енимдаги бағайбат маҳлукни эса дарров танидингиз: — Динозавр! Вой, дахшат! Динозавр легани шу. Катталыгини қаранг! у, қадимда улар бундан ҳам катта булишган!

Хуллас, шунақа. Мени танимайсизу аллақаси динозаврни биласиз. Динозаврни биласизу мени тани-

майсиз. Эх, эх...

Хүш, нима қылдик? Шунда-а-й бир-биримизни танимай, анграйиб тураверамизми?

Эй, бир-биримизни танимаеттган дүст!

Хоҳласанғиз, танишиб оламиз. Истасанғиздала-данытдан, тогдан бөгдан, хуллас, у ёқдан, бу ёқдан гурунгашамиз ҳам. Аналы динозаврнинг отабобоси ҳақидаям баҳлашамиз. Мен билмаганни сиз үргатасиз. Сиз билмаганни мен.

Қандай қилиб дейсизми? Вой, жуда осон. Газетамизга — «Тонг юлдузи» обуна булинг, вассалом.

«Тонг юлдузи»га қарайсиз — мени күрасиз, «Тонг юлдузи»га қарамай сизни күраман. Ана энді биз сиз билан дүстмиз. Мен сизни танимайман, сиз мени. «Тонг юлдузи» орқали барча дүстларни таниймиз.

Ваъда бераманки, сиз «Тонг юлдузи» орқали неча минглаб тенгдошларингиз үқишидан, қилаёттандырылған қызық-қызық эзгу ишларидан, орзу-ниятларидан воқиғ буласиз. Фазилатлари ҳақида үқиб зикр қылсанғиз, иллатлар ҳақида үқиб, фикр қиласиз.

Янгиликлардан хабардор буласиз.

Обуна булаёттанингиз «Тонг юлдузи» орқали үзингизни ута қызықтирган саволларингизни ёки жуда қызық, куттимаган ноёб фикр-ғояларингизни беришингиз мүмкін. Истаган жаңр, мавзуда талант билан ижод қилинг, янгилик яратинг, «Тонг юлдузи» орқали эълон қилиш имкониятига эгаэсиз.

**Отабек ХАСАНОВ,
Тошкентдаги 178-мактаб
үкувчиси.**

**ХОТИРАСИ ЭЛЕКТРОН
МИЯДАН ЎТКИР**

Хиндиңстонда яшовчи Шакунтала Деви ута мураккаб ҳисоб масалаларини яшин тезлигидеги сиши билан олимларни ҳайратда қолдиради. Унинг қобилятини синааб күриш мақсадыда берилған масалалардан бири «Факторал-73» деб атталади. Масалан, бир рақамины иккиге, иккенинчелікке, шутариқа етміштің үчтеге ҳосил болған натижасы күпайтырилип борилади. Бу үзиге

хос масаланы Шакунтала иккі дақықада ҳал этди.

Американинг Нью-Йорк ойнаи жаҳони үшіншіліккендегі яна бир мусобақада Шакунтала ҳисоб масалаларни эң түрги ватан шығарып көрді. Сиднейде үтказылған синовда эса миссоллар электрон миядан

үтиб үлгурмасдан оқ натижаны бехато айтады.

Шакунталаның хотираси жуда үткір: иккі йил мүқаддам ҳал этгандар масалаларни ёдда сақлайды. Ҳатто тақвимнинг ҳар қандай күнини, масалан, 1336 йилнинг 10 априленін сұрасанғиз, бу күн ҳафтанинг қайси күни эканини хатосиз айтады. Аслида Шакунталаның саводи йүк булиб, у ота-онасинг қурбі стмаганидан мактабда үқимаган.

Тахрир ҳайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Омон МАТЖОН,
Гулнора ЙУЛДОШЕВА,
Марат ШАФИЕВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА.

- Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
- Маизилимиз: 700083, Тошкент шаҳри, Матбуотчилик кучаси, 32-үй.
- Нашр күрсаткышы: № 64563
- Телефон: 33-44-25

ТОНГ ЮЛДУЗИ
Ўзбекистон болалари ва
ўсмирларининг газетаси

**Бош
мухаррир
Умида
АБДУАЗИМОВА**